

Protestantse
Kerk

Vindplaats van
geloof, hoop en liefde

Routekaart

Diaconale Proefplekken

Kernthema's 'viervoudig luisteren', 'liefhebben en dienen', 'community opbouwen'

Deze routekaart is bedoeld voor diaconale presentieplekken die de leerreis voor proefplekken doorlopen. Veel thema's in de leerreis zijn dezelfde als bij pioniersplekken. Sommige thema's zijn wat minder van toepassing op de reis voor diaconale presentieplekken, zoals 'Kerk-zijn vormgeven'. Andere vragen net wat meer tijd en aandacht of een ander accent. Daarom vind je hieronder een routekaart met mogelijke 'extra' stappen om in de leerreis te zetten als je diaconale proefplek bent. Kijk vooral naar wat voor jou en jullie past in jullie situatie. Ondergenoemde accenten zijn mogelijkheden en suggesties, geen verplichting.

Diaconale accenten bij kernthema 'Viervoudig luisteren'

- Op de pagina 'viervoudig luisteren' vind je het verdiepingsprogramma over 'luisteren in de omgeving' (onder kopje leermodule voor lokale pionierteams). Download dit programma. Als je het programma volgt, lees je op pag. 10 bij 'Reisgids 1' een oefening om 'in gedachten' naar de omgeving van je plek te kijken. Neem als diaconale proefplek extra tijd om de buurt beter te leren kennen. Je kunt dit doen met behulp van de bijlage bij dit programma, pag. 5 en 6. Daar vind je 'Werkblad bij de route: manieren om te luisteren in je omgeving'. Maak met elkaar een route/plan hoe je als team de omgeving van jouw proefplek beter gaat leren kennen. Neem tijd om samen met aandacht te luisteren naar de omgeving.
- In hetzelfde verdiepingsprogramma 'luisteren in de omgeving' vind je bij 'Reisgids 2' op pag. 13 een aantal opdrachten om je buurt cijfermatig beter te leren kennen. Daarbij kun je aanvullend gebruikmaken van de in de bijlagen genoemde toolkit 'Verken je buurt' en 'Startgids Kerk in de buurt', links zijn te vinden onder aan pag. 6 van de bijlage.
- Check of er in jouw plaats een diaconaal platform actief is waarbij je kunt aansluiten. Wellicht zijn er andere kerken die al bezig zijn met een initiatief in hun buurt waar je bij aan kunt haken, of zijn er kerken die met jullie initiatief in de omgeving mee willen doen.
- Wil je je nog meer 'onderdompelen' in je omgeving? Dan zou je je kunnen verdiepen in de presentietheorie van Andries Baart, via bijvoorbeeld iTurbo YT1 NL, of via Andries Baart – docent • onderzoeker • schrijver • spreker, of met zijn boek 'praktijkboek presentie'.
- Wellicht iets minder op de voorgrond bij diaconale proefplekken maar zeker niet minder waardevol en relevant: doorloop als team ook het verdiepende programma over 'luisteren met de Bijbel en gebed'. Zo leer je elkaar beter kennen en word je je samen meer bewust van de (geloofs)drijfveren van jullie team.
- Lees met elkaar het 'hoofdartikel viervoudig luisteren' van Nynke Dijkstra of de samenvatting. Of, als een teamlid het leuk vindt, laat hem/haar het artikel samenvatten en presenteren aan het team. Bespreek samen wat je opvalt en wat op jullie plek van toepassing is.

Diaconale accenten bij kernthema 'Liefhebben en dienen'

- Lees met elkaar het 'hoofdartikel liefhebben en dienen' van Sake Stoppels of de samenvatting. Of, als een teamlid het leuk vindt, laat hem/haar het artikel samenvatten en presenteren aan het team. Bespreek samen wat je opvalt en wat op jullie plek van toepassing is.
- Let er bij 'Liefhebben en dienen' in het bijzonder op dat je steeds weer teruggaat naar het viervoudig luisteren. Je kunt het beste dienstbaar zijn en liefhebben als je daarbij steeds luistert naar wat de ander nodig heeft.

- Doorloop met elkaar het verdiepend programma over 'valkuilen bij liefhebben en dienen' (onder kopje 'leermodule voor lokale pioniertteams'). Met name bij diaconale activiteiten waar sprake kan zijn van afhankelijkheid of een machtspositie in een relatie is het goed je daarvan bewust te zijn.
- Doorloop met elkaar het verdiepend programma over 'Kwetsbaarheid delen bij liefhebben en dienen'. (beschikbaar 1 januari 2026) Dit programma helpt je om als team te delen over eigen kwetsbaarheden en beter begrip te krijgen van het leven in kwetsbare, en daarmee vaak stressvolle, omstandigheden.

Diaconale accenten bij kernthema 'Community opbouwen'

- Dit programma kent 5 randvoorwaarden:
  - Gezamenlijke activiteiten
  - Goede sfeer
  - Ruimte voor interactie
  - Mogelijkheid om écht mee te doen
  - Respectvolle veiligheid

Wil je verder met elkaar in gesprek over de randvoorwaarden vanuit diaconaal perspectief, zie pag. 4 en 5 van het hoofdartikel 'community opbouwen' voor een uitgebreidere uitleg van de randvoorwaarden of lees de samenvatting. Praat hierover met elkaar door. Doe dit bijvoorbeeld met de gespreksvorm die je vindt op pag. 10 'basissessie over uitgangspunten voor community' in de 'handleiding voor de gespreksleider', 'Reisgids 2' en kies naar aanleiding daarvan 1 of 2 randvoorwaarden om het gesprek verder over aan te gaan in 'Route 2' op pag. 12. Of laat een lid van het team dit voorbereiden om met elkaar te bespreken.

Neem ter overweging bij mensen in een kwetsbare positie mee:

- Kunnen zij op hun eigen manier meedoen? Is er ruimte om (even) niet mee te doen als dat (een periode) niet lukt? Probeer juist 'samen met' mensen op te trekken in het zoeken naar gezamenlijke activiteiten en naar elkaar te blijven luisteren, zodat je samen vindt wat past.
  - Wees je ervan bewust dat groepsactiviteiten (te lang achter elkaar) niet voor iedereen behapbaar zijn. Voor sommige mensen geven deze (te) veel prikkels of is er te weinig structuur. Bekijk samen met mensen die dit betreft wat voor hen een manier is om deel te zijn van de community en bespreek dit waar mogelijk in de groep. Het kan bijvoorbeeld helpen om elke keer een overzicht van het programma op te hangen (structuur), een aparte ruimte aan te bieden als mensen zich terug willen trekken of te zorgen dat mensen een 'buddy' of een klein netwerk hebben die hen in de gaten houdt (zie ook laatste punt).
  - Sommige mensen kunnen niet meer worden dan voorbijganger, toeschouwer of vaste bezoeker. Wees je daarvan bewust en deel regelmatig met elkaar als kernteam hoe dat gaat. Mogen mensen er op hun eigen manier zijn? Gebruik eventueel de oefening 'Reisgids 1' van de verdiepende sessie 'volhouden of loslaten' op pag. 8 en 9. Dat er relatief gezien wat meer mensen zijn die voorbijganger of toeschouwer of vaste bezoeker zijn, is niet per se erg. Onderzoek steeds of je met degenen die meer betrokken zijn de community kunt (blijven) dragen. Daarvoor kun je 'Reisgids 2' van deze zelfde sessie doen om te kijken of je nog stappen kunt zetten binnen de randvoorwaarden. Blijf er in elk geval alert op met elkaar.
  - Bij de randvoorwaarde veiligheid: denk ook na over je eigen grenzen en veiligheid als team. Afhankelijk van de samenstelling van je community kunnen er mensen zijn die veel aandacht vragen en een eigen benadering nodig hebben. Bespreek als kernteam hoe je dit kunt doen op een passende manier, en bespreek dit ook met de betrokkenen bij de community. (Vraag waar nodig hulp aan professionals van bijvoorbeeld Netwerk DAK, Kerken met Stip, of het Leger des Heils.)
  - Zorg voor veiligheid voor de hele groep. Een verwarde persoon bijvoorbeeld die vaak komt koffiedrinken, kan ook zorgen voor een onveilig gevoel voor andere bezoekers. Hoe ga je daarmee om? Zie ook hoofdartikel pag. 5 'Wees veilig en transparant', zorg dat je als team duidelijk hebt hoe je hiermee omgaat en communiceer dit ook naar betrokken vrijwilligers en de groep zelf.
- Helpend bij iemand in een kwetsbare positie kan zijn: een klein netwerkje om hem/haar heen creëren zodat je samen hem/haar kunt dragen en samen betrokken kunt zijn.